

۳۳۰۰۸۳۵

این سامانه روابط ترکیه و آمریکا را تا چه اندازه می‌تواند تحت تاثیر قرار بدهد و چرا ترکیه با آگاهی از تحریم‌های آمریکا در شرایط اقتصادی کنونی همچنان بر داشتن این سامانه پافشاری می‌کند؟

مقدمه

اساساً هر کشور عضو ناتو خود می‌تواند تصمیم بگیرد که چه تجهیزاتی را بخرد اما خرید سامانه پدافند موشکی اس ۴۰۰ روسیه توسط ترکیه به یک چالش جدی میان ترکیه و متحد این کشور یعنی ایالات متحده، در سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) تبدیل شده است. ترکیه با توجه به ناامنی در مرزهای خود (عراق و سوریه) و عدم حمایت از سوی متحدانش در ناتو پیشنهاد روسیه در زمینه خرید اس ۴۰۰ را مورد توجه قرار داد که این امر تنش با آمریکا را افزایش داد، ترکیه با دریافت این سامانه اکنون از جانب آمریکا تحت فشار قرار گرفته است. ایالات متحده در پاسخ به خرید اس ۴۰۰ ترکیه از روسیه، این کشور را از برنامه جنگنده های اف ۳۵ حذف نمود. این خرید با مخالفت پنتاگون و هشدارهای پی در پی واشنگتن روبرو بود که اگر ترکیه سیستم روسی را دریافت کند تحریم های اقتصادی و حذف از شرکت در برنامه های نظامی آمریکا در مورد ترکیه اجرایی می‌شود.

در این راستا این سوال مطرح می‌شود که با توجه به اهمیت این سامانه دفاعی برای ترکیه و از طرفی فشارهای آمریکا بر این کشور تا چه اندازه روابط دو کشور را می‌تواند تحت تاثیر قرار بدهد و چرا ترکیه با آگاهی از تحریم‌های آمریکا در شرایط اقتصادی کنونی همچنان بر داشتن این سامانه پافشاری می‌کند؟

اس ۴۰۰

اس ۴۰۰ به روزترین تکنولوژی نظامی با توانایی‌های بسیار بالا می‌باشد، این سامانه می‌تواند هدف را تا ۶۰۰ کیلومتری مشخص کند، در فاصله ۶۰ کیلومتری هدف‌های بالستیک را مشخص می‌کند، در ۴۰۰ کیلومتری هدف‌های ایرودینامیک و همچنین توان نشان گرفتن اهداف ده متر پایین تر را نیز دارا می‌باشد که در مقایسه با پاتریوت‌های آمریکا توان بسیار

بالایی دارد. پاتریوت‌ها اهداف حداقل ۶۰ متر بالاتر را می‌توانند مورد اصابت قرار بدهند. (۱) برخی تحلیلگران نظامی معتقدند که سامانه موشکی اس ۴۰۰ خریداری شده ترکیه می‌تواند یک پیام سیاسی داشته باشد و آن عدم اعتماد آنکارا به کشورهای غربی است. زیرا ترکیه علیرغم هشدارهای کشورهای عضو پیمان آتلانتیک شمالی و آمریکا مبادرت به خرید این سیستم کرده است. می‌توان گفت؛ خرید سامانه موشکی اس ۴۰۰ بدان معناست که ترکیه به وعده‌های آمریکا پیرامون انتقال تکنولوژی سامانه‌های دفاع موشکی آمریکایی همچون پاتریوت اطمینان ندارد و به همین جهت اقدام به خرید سامانه موشکی اس ۴۰۰ از روسیه کرده است. اما روسیه ساز و کار ساخت و انتقال تکنولوژی سامانه اس ۴۰۰ را در اختیار ترکیه قرار می‌دهد همین موضوع آنکارا را برای خرید این سیستم روسی مصمم کرد. (۲) مشابه آمریکایی سامانه اس-۴۰۰، پاتریوت نام دارد. برتری سامانه اس ۴۰۰ نسبت به آن، اهمیت بسیار زیادی دارد. این که ترکیه به عنوان یک کشور عضو سازمان ناتو، پدافند هوایی روسیه را برای دفاع هوایی و موشکی خود ترجیح داده است، به این معنی است که روسیه از نظر فناوری و برتری در این زمینه از آمریکا پیشی گرفته است.

اهمیت اس ۴۰۰ برای ترکیه

ترکیه انگیزه‌ها و دلایل مختلفی دارد:

۱- توافق برای خرید این سامانه تا کنون در ارتقای مناسبات روسیه و ترکیه موثر بوده است. ترکیه با روسیه منافع ژئوپلیتیکی دائمی دارد و نمی‌تواند آنرا نادیده بگیرد. همچنین ترکیه توانست با جلب نظر روسیه چند عملیات مهم در شمال سوریه در مناطق عفرین و منبج و جرابلس انجام دهد که این عملیات‌ها برای منافع ترکیه در شرایط عدم همراهی و حتی مخالفت غرب و ناتو جنبه استراتژیک داشت.

۲- ضعف رهبران عرب در برابر آمریکا و باج دادن آنها برای پر کردن جیب شرکتهای آمریکایی با خرید تسلیحات باعث تحقیر آنها توسط ترامپ و بازخورد منفی آن در افکار عمومی کشورهای اسلامی و عربی منطقه شده است. اما اردوغان با مقاومت در برابر این فشارها به دنبال حفظ شخصیت کاریزماتیک خود به عنوان مهمترین چهره حزب عدالت و توسعه و همچنین افکار عمومی منطقه می‌باشد.

۳- آمریکا همواره از تحویل سامانه‌های پاتریوت به ترکیه خودداری می‌کرد اما اردوغان با این اقدام باعث ایجاد سیاست موازنه مثبت و رقابت بین روسیه و آمریکا برای جلب نظر به سوی ترکیه شد تا جایی که آمریکا در ماههای گذشته پیشنهاد فروش سامانه پاتریوت را به ترکیه داد و مولود چاوش اوغلو وزیر خارجه ترکیه اواسط اسفند ماه گذشته از توافق برای خرید پاتریوت خبر داد

با این حال ترکیه به تعهدات غرب اطمینان چندانی ندارد به عنوان مثال مواضع مشکوک آمریکا در جدال بین اردوغان و عبدالله گولن، شخص شماره یک کودتای ۲۰۱۶ ترکیه که در ایالت پنسیلوانیای آمریکا زندگی می‌کند همچنین ترکیه در

مناطق حساس سوریه به متحدین کلیدی خود در ناتو اعتماد ندارد مانند حضور نیروهای فرانسوی و آمریکایی در منبج سوریه پس از عملیات ترکیه در عفرین که پیامی هشدار دهنده برای ترکیه بود.

از طرف دیگر احتمال تروریستی اعلام نمودن اخوان المسلمین توسط آمریکا به این بی اعتمادی و تیره شدن روابط دامن میزند؛ بنابراین ترکیه با تجهیز خود به اس ۴۰۰ تلاش می کند این عدم اطمینان را جبران کند.

۴- ساختار منطقه خاورمیانه براساس توازن قواست. با خرید اس ۴۰۰ توسط عربستان و تجهیز سیستم گنبد آهنین رژیم صهیونیستی به سامانه های موشکی آمریکایی، ترکیه نیز برای حفظ توازن قوا خود را ناچار به تقویت سامانه های دفاعی خود با اس ۴۰۰ می بیند.

۵- سامانه اس ۴۰۰ برای ترکیه مقرون به صرفه تر است؛ هزینه تحویل آن به ترکیه دو نیم میلیارد دلار است که یک میلیارد دلار از سامانه پاتریوت ارزان تر است و از طرف دیگر طبق توافق ترکیه و روسیه، بهای آن نباید با دلار پرداخت شود همچنین ترکیه می تواند بهای آن را پس از تحویل پرداخت کند. ضمن آن که روسیه در بحث تکنیک و ساخت آن نیز با ترکیه همکاری خواهد کرد (۳)

چرایی مخالفت آمریکا با خرید اس ۴۰۰

آمریکا و ناتو به دلایل مختلفی مخالف تجهیز شدن ترکیه به اس ۴۰۰ هستند. خرید تسلیحات نظامی سنگین مثل سامانه های دفاع موشکی باعث می شود تا ترکیه روابط راهبردی خود با روسیه را در سالهای آینده براساس این تجهیزات تنظیم و تقویت کند و این مساله ممکن است همزمان باعث کاهش روابط راهبردی ترکیه با آمریکا شود بنابراین واشنگتن نزدیک شدن بیش از حد ترکیه به روسیه را مخالف منافع خود می داند.

آمریکا همواره به دنبال برتری نظامی اسرائیل نسبت به سایر کشورهای خاورمیانه است و تجهیز شدن ترکیه به اس ۴۰۰ برخلاف برتری اسرائیل ارزیابی می کند همچنین با خرید اس ۴۰۰ وابستگی های نظامی ترکیه به خرید تجهیزات نظامی آمریکا کاهش پیدا می کند و این منجر به کاهش نفوذ یک طرفه و روابط نامتقارن واشنگتن و ترکیه می شود.

آمریکایی ها معتقدند با خرید اس ۴۰۰ توسط ترکیه اطلاعات طبقه بندی شده برخی رادار گریزها مانند اف ۳۵ برای روسیه فاش می شود اما ترکیه در مقابل اعلام نموده که یونان عضو دیگر ناتو با داشتن اس ۳۰۰ مشکلی برای ناتو ایجاد

نموده است.

اما باید اذعان کرد یکی از مهمترین دلایل مخالفت آمریکا آسیب زیادی است که به صادرات صنایع نظامی آمریکا وارد می‌شود، زیرا با خرید اس ۴۰۰ عملا جنگنده های اف ۱۵ و اف ۱۶ در اطراف این سامانه ها بی مصرف خواهند شد و رقابت برای خرید اس ۴۰۰ در خاورمیانه و شمال آفریقا گسترش پیدا خواهد کرد. کشورهایی مثل یونان، مراکش و الجزایر ناچار به تغییر تجهیزات نظامی خود می‌شوند که این باعث افت شدید تقاضا برای جنگنده های اف ۱۵ و اف ۱۶ می‌شود. چون تنها اف ۳۵ جنگنده قابل استفاده می‌شود و آمریکا نیز در فروش آن دچار محدودیتهای امنیتی است. بنابراین ممکن است بسیاری از کشورهای خریدار سابق برای جبران نقض جنگنده های آمریکایی تصمیم به تقویت موشکی خود با سامانه های اس ۴۰۰ بگیرند. بنابراین اقدام ترکیه برای آمریکا بسیار حساس و نگران کننده است.(۴)

اکنون ایالات متحده و سایر شرکای برنامه اف ۳۵ در تصمیم مربوط به تعلیق ترکیه از این برنامه و روند حذف کامل این کشور از برنامه جنگنده های اف ۳۵ اتفاق نظر دارند. ترکیه بیش از ۹۰۰ قطعه از جنگنده اف ۳۵ را تولید می‌کند و با حذف ترکیه از این برنامه، چرخه تولید تجهیزات مورد نیاز اف ۳۵ به سایر کارخانه ها که عمدتا در خاک آمریکا است، منتقل خواهد شد. ترکیه قطعا فرصت های شغلی زیادی را از دست خواهد داد و با این تصمیم از فرصت های اقتصادی زیادی در آینده محروم خواهد شد. لذا در همین راستا وزارت خارجه ترکیه با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرد: از آمریکا می‌خواهیم تا در این اشتباه تجدیدنظر کند چرا که این تصمیم می‌تواند به ضرر روابط راهبردی دو کشور باشد.

اهداف روسیه از فروش اس ۴۰۰ به ترکیه

تحويل سامانه دفاع موشکی اس ۴۰۰ به آنکارا، به طرز قابل توجهی تنش های موجود میان ترکیه و آمریکا را تشدید کرده است؛ فرصتی که برای روسیه بسیار مهم است. از نظر کرملین، خرید سامانه اس ۴۰۰ رویدادی موقت نیست، بلکه پایه ای است برای بازسازی روابط تاریخی ای که با آمدن غربی ها و هم چنین برخی سیاست های داخلی ترکیه تضعیف شده بود. در همین رابطه ئونید اسلوتسکی رئیس کمیته امور خارجی دومای روسیه در مصاحبه با شبکه تلویزیونی راشا تودی گفت؛ صادرات اس ۴۰۰ به ترکیه نخستین شلیک روسیه در منطقه بوده و مسکو به صادرات و فروش جنگ افزارهای خود به منطقه خاورمیانه ادامه خواهد داد، ترکیه اولین نشانه است. سامانه اس ۴۰۰ و سیستم های تسلیحاتی پیشرفته تر روسیه قطعا در منطقه ظاهر خواهند شد. ما با هم همکاری نزدیک خواهیم کرد و حجم این همکاری بسیار بزرگ خواهد بود. مطمئن هستیم ما می‌بایست این گونه همکاری ها را به هر طریق ممکن افزایش دهیم(۵). گزارش های اولیه درباره مذاکرات روسیه و ترکیه برای خرید سامانه اس ۴۰۰ در نوامبر ۲۰۱۶ به بیرون درز کرد. در نهایت ترکیه در دسامبر سال ۲۰۱۷ قراردادی به ارزش ۲.۵ میلیارد دلار برای خرید چهار واحد از سامانه‌های پدافند هوایی اس ۴۰۰ با

روسیه منعقد کرد. بخشی از این قرارداد به صورت نقدی از سوی ترکیه پرداخت شد و باقی آن به صورت گرفتن وام از دولت روسیه تامین شد. این معامله بزرگترین قرارداد تسلیحاتی بین مسکو و آنکارا از سال ۲۰۰۸ به این طرف می باشد. این معامله نشان دهنده توسعه همکاری های استراتژیک روسیه و ترکیه پس از تنش های شدید میان دو کشور در اواخر سال ۲۰۱۵ میلادی و پس از اسقاط یک هواپیمای جنگی روسی از سوی ترکیه که در حال ماموریت در سوریه بود می باشد. مقامات واشنگتن و ناتو طی چند ماه اخیر مکرراً اعلام کردند که تجهیزات نظامی ساخت روسیه با سیستم های ناتو هماهنگی نداشته و تحویل موشک های اس ۴۰۰ به ترکیه، به تحریم های قابل توجهی علیه آنکارا منجر خواهد شد. علاوه بر این، این سامانه روسی می تواند یک خطر امنیتی درباره جمع آوری و انتقال اطلاعات پیرامون جنگنده های پیشرفته اف ۳۵ باشد. از این رو در مقر ناتو در بروکسل اعلام شد که نگرانی های عمیقی در رابطه با تحویل موشک های اس ۴۰۰ به ترکیه بوجود آمده است. دفتر مطبوعاتی ناتو اعلام کرد، همانطور که یونس استولتنبرگ دبیر کل این سازمان پیشتر گفته، اعضای ناتو این حق را دارند که به طور مستقل درباره استفاده از انواع تسلیحات نظامی تصمیم گیری کنند ولی سامانه های موشکی روسیه با سامانه های سپر ضد موشکی ناتو هماهنگی و هم گرایی نداشته و این مسئله یک مشکل جدی بشمار می رود. واسیلی کاشین کارشناس ارشد مدرسه اقتصاد دانشگاه دولتی مسکو نیز در گفت و گویی گفت: اگر کشوری متحد آمریکا نباشد، اصلاً نمی تواند جنگنده های اف-۳۵ را خریداری کند و به محض اینکه کشوری روابطش با واشنگتن تیره شود، این هواپیماها به آمریکا بازگردانده می شوند. سیستم جنگنده های اف-۳۵ فناوری ای دارد که به فروشنده اجازه می دهد تا اطلاعات مربوط به وضعیت هواپیما، تعداد و مدت پروازهای آنها را ارسال می کند. بدین ترتیب اگر ترکیه در هر صورت این جنگنده ها را دریافت کند، عملاً به آمریکا وابسته خواهد بود. اکنون آمریکا ترکیه را از این برنامه حذف نموده است. معمولاً معاملات تسلیحاتی روسیه و مفاد قراردادی آن به شدت محرمانه هستند. اما در این مورد به نظر می رسد دو طرف به طور عمدی جزئیات تحویل این سامانه موشکی از زمان بارگیری در روسیه تا تخلیه در ترکیه را با انتشار فیلم و عکس اطلاع رسانی می کنند. واحدهای سامانه اس ۴۰۰ شامل چندین کامیون سنگین، حمل کننده های ویژه، رادارهای مختلف، تجهیزات، موشک ها، پرتاب کننده ها و لوازم دیگر است. اما با توجه به کوچک بودن هواپیماهای انتقال دهنده، این سامانه طی چند روز ارسال شد و هر دفعه آن به طور جداگانه اطلاع رسانی شد. انتقال این سامانه طی یک هفته و چهارده محموله هوایی ارسال شد تا هم در زمان انتقال آن تسریع صورت پذیرد و هم این که واشنگتن در لحظات آخر نتواند جلوی این معامله را بگیرد. طبیعتاً ارسال سامانه اس ۴۰۰ به شیوه سنتی ارزان تر و سریع تر می توانست باشد. در روش سنتی این سامانه با قطار به بندر دریای سیاه منتقل می شد و سپس با یک محموله و از طریق کشتی به طور مخفی و مستقیم به ترکیه ارسال می شد. اما به نظر می رسد مسکو قصد داشت تا حداکثر تبلیغات را پیرامون این معامله انجام دهد و از این طریق بتواند با تحریک واشنگتن شدیدترین تنش و اختلاف را میان اعضای ناتو ایجاد کند. تولید یک واحد کامل سامانه اس ۴۰۰ به طور معمول نیاز به حدود ۲۴ ماه از ابتدا تا انتها دارد. اما به گفته مدیرعامل شرکت فروشنده این سامانه، معامله اس ۴۰۰ با ترکیه سبب جا به جا شدن این رکورد شد. معاون وزیر دفاع روسیه نیز اعلام کرد که تحویل تمامی اجزای سامانه اس ۴۰۰ به ترکیه در سال ۲۰۱۹ تکمیل خواهد شد؛ هر چند آموزش نیروهای ترکیه برای استفاده از این سامانه به زمان بیشتری نیاز دارد (۶)

://..//۷۹۲۳۵۴/۱۵.۰۲.۱۳۹۸ .۴

://./۲.۵۳۹۷۲ .۵

://../.=۱=۵۱۲۸۳۵ ۶